

**KOMUNIKAT Nr 8/KF/2005
MINISTRA FINANSÓW**

z dnia 24 czerwca 2005 r.

**w sprawie ogłoszenia szczegółowego zakresu tematów egzaminu oraz wykazu literatury
niezbędnej osobom przygotowującym się do przystąpienia do egzaminu
na audytora wewnętrznego**

Na podstawie § 4 ust. 3 Regulaminu Działania Komisji Egzaminacyjnej, stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 września 2002 r. w sprawie sposobu organizowania i przeprowadzania egzaminu na audytora wewnętrznego oraz działania Komisji Egzaminacyjnej (Dz.U. Nr 166, poz. 1364 oraz z 2004 r. Nr 74, poz.671), ogłasza się:

- 1) szczegółowy zakres tematów egzaminu na audytora wewnętrznego, stanowiący załącznik nr 1 do Komunikatu;
- 2) wykaz literatury niezbędnej osobom przygotowującym się do przystąpienia do egzaminu na audytora wewnętrznego, stanowiący załącznik nr 2 do Komunikatu.

Traci moc komunikat Nr 7/KF/2004 Ministra Finansów z dnia 6 maja 2004 r. w sprawie ogłoszenia szczegółowego zakresu tematów egzaminu oraz wykazu literatury niezbędnej osobom przygotowującym się do przystąpienia do egzaminu na audytora wewnętrznego (Dz.Urz. Min.Fin. Nr 5, poz. 29).

MINISTER FINANSÓW

Załączniki do Komunikatu
Nr 8/KF/2005 Ministra Finansów
z dnia 24 czerwca 2005 r.
(poz.   )

Załącznik nr 1

Szczegółowy zakres tematów egzaminu na audytora wewnętrznego

Metodyka przeprowadzania audytu

1. Przygotowanie planu audytu:
  - 1) zasada planowości, plan roczny i plan strategiczny,
  - 2) identyfikacja procesów,
    - a) struktura procesowa organizacji,
  - 3) szacowanie ryzyka a planowość w audycie,
  - 4) pojęcie zarządzanie jednostką,
    - a) zarządzanie ryzykiem, w tym zarządzanie ryzykiem projektu,
    - b) proces decyzyjny,
    - c) zarządzanie strategiczne,
  - 5) elementy planu strategicznego,
  - 6) elementy planu rocznego,
  - 7) audyt poza planem.
2. Przygotowanie programu zadania audytowego:
  - 1) rodzaje audytu,
  - 2) przydzielenie zadania audytowego,
  - 3) elementy programu i ich charakterystyka,
  - 4) podejście do badania procesu,
  - 5) badanie wyrywkowe (próbkiowanie),
    - a) podstawowe pojęcia metodyki doboru próby.
3. Przeprowadzenie zadania audytowego:
  - 1) wstępny przegląd,
    - a) identyfikacja procedur kontroli i ich wstępna ocena,
    - b) identyfikacja czynników ryzyka,

- c) ścieżka audytu – definicja i zastosowanie,
  - d) definiowanie problemów,
  - e) techniki audytu,
- 2) zawiadomienie o audycie i narada otwierająca; formalne podstawy przeprowadzenia zadania audytowego,
  - 3) czynności audytowe:
    - a) badanie i ocena systemów kontroli,
    - b) zastosowanie metod analitycznych w audycie,
    - c) rodzaje procedur analitycznych (analiza trendu, analiza wskaźnikowa, analiza prognostyczna),
    - d) testowanie na etapie czynności audytowych,
    - e) interpretacja danych – oszczędność, wydajność, skuteczność,
    - f) wyszukiwanie rozwiązań,
  - 4) dokumentacja audytowa.
4. Składanie sprawozdań:
    - 1) narada zamykająca,
    - 2) projekt sprawozdania,
    - 3) elementy sprawozdania,
    - 4) cechy sprawozdania,
    - 5) postępowanie po przeprowadzeniu audytu.
  5. Czynności sprawdzające (audyt sprawdzający).
  6. Metody zapewnienia dobrej jakości pracy audytora.
  7. Funkcja doradcza audytora.
  8. Obowiązki zarządzającego audytem wewnętrznym w zakresie prowadzenia zadania audytowego.

Standardy audytu wewnętrznego

1. Standardy audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych:
  - 1) standardy ogólne – Organizacja,
  - 2) standardy szczegółowe – Wykonywanie Zawodu,
  - 3) standardy szczegółowe – Realizacja Audytu Wewnętrznego.
2. Kodeks etyki audytora wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych.
3. Karta audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych.

4. Międzynarodowe standardy audytu wewnętrznego IIA, GAGAS.

Oszacowanie ryzyka

1. Identyfikacja, analiza i zarządzanie ryzykiem w standardach międzynarodowych i standardach audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych.
2. Zastosowanie pojęcia istotności w audycie.
3. Definicje i zrozumienie podstawowych terminów z analizy ryzyka.
4. Zastosowania analizy ryzyka w audycie wewnętrznym.
5. Znajomość poszczególnych etapów w analizie ryzyka:
  - 1) identyfikowanie czynników ryzyka – czynniki ryzyka ważne,
  - 2) określenie poziomu wrażliwości systemu na ryzyko,
  - 3) przeprowadzenie analizy ryzyka,
  - 4) dokonanie interpretacji uzyskanych wyników.
6. Praktyczna znajomość metod prowadzenia analizy ryzyka przy wykonaniu planu rocznego:
  - 1) metody szacunkowe,
  - 2) metody matematyczne,
  - 3) metoda zagrożenia,
  - 4) grupowe rozwiązywanie problemów.
7. Praktyczna znajomość metod prowadzenia analizy ryzyka przy wykonaniu zadania audytowego. Zastosowanie macierzy ryzyka, kwestionariuszy kontroli, wykres Ishikawy.
8. Samoocena ryzyka. Kwestionariusze samooceny.

Administracja publiczna

I. Zagadnienia ogólne

1. Pojęcie administracji publicznej i jej podziały (administracja rządowa i samorządowa).
2. Podstawy prawne działania administracji oraz źródła prawa (prawo powszechnie obowiązujące, prawo wewnętrzne, kategoria prawa miejscowego, publikacja aktów normatywnych).
3. Prawne formy działania administracji:
  - 1) akty administracyjne,
  - 2) akty normatywne administracji,
  - 3) działania faktyczne administracji,
  - 4) umowy.

II. Ustrój administracji publicznej

1. Organizacja i funkcjonowanie administracji centralnej w RP:

- 1) prezydent RP a administracja publiczna,
- 2) rządowa administracja centralna:
  - a) Rada Ministrów i jej powoływanie,
  - b) kompetencje Rady Ministrów,
  - c) rola i funkcje Prezesa Rady Ministrów,
  - d) ministrowie w systemie administracji centralnej: członkowie Rady Ministrów i samodzielne organy administracji,
  - e) ministrowie kierujący działami administracji rządowej – pojęcie działu, przydzielanie przez Prezesa Rady Ministrów działów ministrom, kompetencje ministrów działowych.

2. Administracja rządowa w województwie:

- 1) wojewodowie,
- 2) wojewódzka administracja zespolona.

3. Administracja samorządu terytorialnego:

- 1) pojęcie i istota samorządu; rodzaje samorządu; podstawowe znaczenie samorządu terytorialnego,
- 2) struktura samorządu terytorialnego: samorząd gminny, powiatowy i województwa. Ogniwa samorządu regionalnego i samorządu lokalnego (rozdzielenie na podstawie ról i funkcji).

III. Podstawowe zagadnienia procedury administracyjnej

1. Pojęcie, cele i regulacja prawna procedur administracyjnych. Podstawowa rola Kodeksu postępowania administracyjnego.
2. Postępowanie administracyjne według Kodeksu postępowania administracyjnego. Charakterystyka instytucji podstawowych. Przebieg postępowania w I instancji. Odwołanie i postępowanie odwoławcze. Weryfikacja rozstrzygnięć ostatecznych.

IV. Ochrona informacji niejawnych

1. Klasyfikowanie informacji niejawnych.
2. Klauzule tajności.
3. Dostęp do informacji niejawnych.

V. Obowiązek udzielania informacji przez administrację publiczną

1. Podmioty obowiązane do udostępniania informacji publicznej.
2. Zakres prawa do informacji publicznej.
3. Odmowa udostępniania informacji publicznej.

VI. Ochrona danych osobowych

VII. Zamówienia publiczne

1. Zasady udzielania zamówień publicznych:
  - 1) tryb udzielania zamówień publicznych,
  - 2) podmioty wykluczone z ubiegania się o udzielenie zamówienia publicznego,
  - 3) przesłanki unieważnienia postępowania o zamówienia publiczne.
2. Protest, odwołanie i skarga.
3. Umowy w sprawach zamówień publicznych:
  - 1) czas trwania umowy,
  - 2) forma umowy,
  - 3) zabezpieczenia należytego wykonania umowy,
  - 4) zmiany i odstąpienie od umowy,
  - 5) nieważność umowy.

VIII. Sprawy pracownicze

1. Nawiązywanie, zmiana i ustanie stosunku pracy.
2. Obowiązki pracodawcy i pracownika.
3. Odpowiedzialność dyscyplinarna i porządkowa pracownika.

Finanse publiczne

I. Zagadnienia ogólne - podstawowe pojęcia i zakres

1. Pojęcie finansów publicznych.
2. Dziedziny finansów publicznych.
3. Pojęcie Skarbu Państwa.
4. Sektor finansów publicznych:
  - 1) pojęcie i zakres,
  - 2) podmioty sektora finansów publicznych.
5. Podstawowe źródła prawa finansów publicznych.
6. Wybrane zasady finansów publicznych:
  - 1) zasada jedności,

- 2) zasada zupełności (powszechności),
  - 3) zasada równowagi,
  - 4) zasada szczegółowości.
7. Podatki – pojęcie, elementy stałe i zmienne; rodzaje podatków.
  8. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne:
    - 1) zjawisko inflacji – pojęcie,
    - 2) PKB – jako podstawowy wskaźnik konstrukcji budżetu.
  9. Dług publiczny i deficyt budżetowy – podstawowe zagadnienia, metody ograniczania.
  10. Fundusze strukturalne, Fundusz Spójności oraz fundusze przedakcesyjne – podstawowe zagadnienia.
  11. Środki z tytułu bezzwrotnej pomocy zagranicznej oraz środki Unii Europejskiej.
  12. Relacje finansowe między budżetem państwa, budżetami jednostek samorządu terytorialnego a budżetem Unii Europejskiej.

II. Budżet państwa

1. Ustawa budżetowa, prowizorium budżetowe – pojęcia.
2. Układ i szczegółowość budżetu państwa.
3. Planowanie i uchwalanie budżetu państwa.
4. Zasady wykonywania budżetu państwa – zadania i kompetencje poszczególnych organów.
5. Dochody budżetu państwa.
6. Wydatki budżetu państwa.
7. Przychody i rozchody budżetu państwa.

III. Budżet jednostki samorządu terytorialnego

1. Uchwała budżetowa – pojęcie.
2. Planowanie i uchwalanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego.
3. Zasady konstrukcji budżetu jednostki samorządu terytorialnego:
  - 1) decentralizacja finansowa,
  - 2) zasada adekwatności,
  - 3) zasada samodzielności,
  - 4) zasada szczegółowości.
4. Dochody jednostek samorządu terytorialnego.
5. Przychody i rozchody jednostek samorządu terytorialnego.
6. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego.

7. Subwencja ogólna, dotacje celowe, udziały w dochodach państwa – podstawowe pojęcia.
8. Źródła finansowania deficytu i długu państwowego jednostek samorządu terytorialnego.
9. Podstawowe zasady i cele finansowania rozwoju regionalnego.

IV. Kontrola

1. Funkcja kontroli a funkcje pokrewne (nadzór, dozór, inspekcja, rewizja, controlling, audyt zewnętrzny). Rodzaje kontroli. Kryteria kontroli i standardy kontroli. Procedury kontrolne.
2. System kontroli w państwie - ogólna charakterystyka. Główne podziały w ramach systemu kontroli i elementy składowe systemu.
3. Instytucje kontroli zewnętrznej. Kontrola parlamentarna. Kontrola państwowa (Najwyższa Izba Kontroli). Sądowa kontrola administracji. Kontrola obywatelska.
4. Pojęcie kontroli wewnątrzadministracyjnej i jej systematyka.
5. System kontroli w jednostce – cele, definicja.
6. Pojęcie kontroli finansowej wg ustawy o finansach publicznych.
7. Standardy kontroli finansowej w jednostkach sektora finansów publicznych.
8. Kontrola wewnętrzna - model COSO, model CoCo, Cadbury.
9. Wytyczne dla stosowania standardów kontroli INTOSAI.
10. Pozycja głównego księgowego (skarbnika) w jednostkach sektora finansów publicznych.
11. Rodzaje kontroli finansowo-księgowej:
  - 1) kontrola środków pieniężnych,
  - 2) kontrola rozrachunków i roszczeń,
  - 3) kontrola zapasów,
  - 4) kontrola aktywów trwałych,
  - 5) kontrola zatrudnienia i wynagrodzeń,
  - 6) kontrola kosztów,
  - 7) kontrola przychodów,
  - 8) kontrola funduszy,
  - 9) inwentaryzacja jako element kontroli finansowo-księgowej,
  - 10) system kontroli dla systemów informatycznych.

V. Podstawowe zasady rachunkowości jednostek sektora finansów publicznych posiadających osobowość prawną.

1. Normy prawne w zakresie prowadzenia rachunkowości.

2. Księgi rachunkowe (formy, zapisy w porządku chronologicznym i systematycznym - dziennik, księga główna i księgi pomocnicze, zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej oraz sald kont pomocniczych).
3. Dowody księgowe (rodzaje, sprawdzanie i kwalifikowanie do ujęcia w księgach rachunkowych).
4. Dokumentacja opisująca przyjęte przez jednostki zasady (politykę) rachunkowości.
5. Otwieranie i zamykanie ksiąg rachunkowych.
6. Inwentaryzacja (pojęcie, zakres, terminy, tryb przeprowadzania, rozliczanie różnic inwentaryzacyjnych).
7. Ochrona danych (ochrona i przechowywanie dokumentacji, ksiąg rachunkowych, dowodów księgowych, dokumentów inwentaryzacyjnych i sprawozdań finansowych).
8. Wycena aktywów i pasywów (podstawowe zasady).
9. Ujęcie w księgach rachunkowych przychodów i kosztów (kosztów i przychodów działalności operacyjnej, pozostałych kosztów i przychodów operacyjnych, kosztów i przychodów finansowych).
10. Ujęcie w księgach rachunkowych operacji nadzwyczajnych (zysków i strat nadzwyczajnych).
11. Sprawozdania finansowe jednostek sektora finansów publicznych posiadających osobowość prawną.
12. Badanie i ogłaszanie sprawozdań finansowych jednostek sektora finansów publicznych posiadających osobowość prawną.
13. Rachunkowość jednostek w szczególnych sytuacjach: rozpoczęcie działalności, przekształcenie, zakończenie działalności, likwidacja.

VI. Szczególne zasady rachunkowości i sprawozdawczości wykonywania budżetów

1. Ewidencja środków pieniężnych na rachunkach budżetu dotyczących realizacji dochodów budżetu.
2. Ewidencja dochodów budżetu ujętych w sprawozdaniach o dochodach budżetowych, powiązanie z rachunkowością podatkową.
3. Ewidencja środków pieniężnych przekazywanych z rachunków budżetu na realizację planów finansowych wydatków budżetowych dysponentów środków publicznych (jednostek budżetowych).
4. Ewidencja wydatków budżetowych ujętych w sprawozdaniach o wydatkach budżetowych.

5. Ewidencja środków realizowanych z tytułu dochodów i wydatków innych budżetów.
6. Niewygasające wydatki budżetu.
7. Przychody i rozchody budżetu powodujące zmiany w aktywach i pasywach finansowych, dług publiczny.
8. Przychody i rozchody z tytułu prywatyzacji.
9. Operacje niekasowe związane z wykonywaniem budżetu.
10. Ewidencja nadwyżki budżetowej lub deficytu budżetowego.
11. Sprawozdania budżetowe łączne i zbiorcze, sprawozdanie z wykonania budżetu, bilans budżetu, powiązanie z kontami księgowymi oraz analiza wykonania w stosunku do ustawy budżetowej lub uchwały budżetowej.

VII. Jednostki budżetowe

1. Charakterystyka jednostki budżetowej.
2. Zasady tworzenia jednostek budżetowych.
3. Plan finansowy jednostki budżetowej – zasady tworzenia i zmiany planu; zasady jego wykonywania, rachunkowość i sprawozdawczość z wykonania planu.
4. Rachunki bankowe w działalności jednostek budżetowych.
5. Wykorzystanie klasyfikacji środków publicznych w działalności jednostek budżetowych.
6. Osoby odpowiedzialne za wykonywanie zadań, planów finansowych oraz gospodarowanie mieniem i za rachunkowość.

VIII. Dochody własne jednostek budżetowych

1. Charakterystyka dochodów własnych.
2. Podstawy prawne prowadzenia gospodarki finansowej w formie dochodów własnych.
3. Plany finansowe dochodów własnych – zasady tworzenia i zmiany planów, zasady ich wykonywania, rachunkowość i sprawozdawczość z wykonania planów.
4. Rachunki bankowe dla dysponowania dochodami własnymi – tryb otwierania.
5. Wykorzystanie klasyfikacji środków publicznych w gospodarowaniu dochodami własnymi.
6. Osoby odpowiedzialne za wykonywanie zadań i planów finansowych.

IX. Zakłady budżetowe

1. Charakterystyka zakładu budżetowego.
2. Zasady tworzenia zakładów budżetowych.
3. Plan finansowy zakładu budżetowego - zasady tworzenia i zmiany planu; zasady jego wykonywania, rachunkowość i sprawozdawczość z wykonania planów finansowych.

4. Rachunki bankowe w działalności zakładów budżetowych.
5. Wykorzystanie klasyfikacji środków publicznych w działalności zakładów budżetowych.
6. Osoby odpowiedzialne za wykonywanie zadań, planu finansowego oraz gospodarowanie mieniem i za rachunkowość.

X. Gospodarstwo pomocnicze

1. Charakterystyka gospodarstwa pomocniczego.
2. Zasady tworzenia gospodarstw pomocniczych.
3. Plan finansowy gospodarstwa pomocniczego - zasady tworzenia i zmiany planów; zasady jego wykonywania, rachunkowość i sprawozdawczość z wykonania planów finansowych.
4. Rachunki bankowe w działalności gospodarstw pomocniczych.
5. Wykorzystanie klasyfikacji środków publicznych w działalności gospodarstw pomocniczych.
6. Osoby odpowiedzialne za wykonywanie zadań, planu finansowego oraz gospodarowanie mieniem i za rachunkowość.

XI. Pozostałe jednostki sektora finansów publicznych (wymienione w ustawie o finansach publicznych)

1. Charakterystyka pozostałych jednostek sektora finansów publicznych i podstawy prawne ich działania.
2. Plany finansowe – zasady tworzenia, zmiany i wykonywanie.
3. Fundusze celowe – ogólna charakterystyka, rodzaje.

Mikroekonomia

1. Analiza mikroekonomiczna i makroekonomiczna - dwa podstawowe systemy analizy działalności gospodarczej.
2. Narzędzia analizy ekonomicznej.
3. Elementy mechanizmu rynkowego:
  - 1) popyt, podaż i rynek,
  - 2) konkurencja
  - 3) elastyczność popytu i podaży.
4. Przedsiębiorstwo w polskiej gospodarce. Formy prawne przedsiębiorstw – ogólna charakterystyka, udział w gospodarce.
5. Zachowanie i organizacja przedsiębiorstwa.
6. Niedoskonałości rynku jako mechanizmu alokacji zasobów:
  - 1) koszty prywatne i koszty społeczne działalności gospodarczej,

- 2) funkcje państwa w gospodarce:
  - a) funkcja alokacyjna,
  - b) funkcja stabilizacyjna,
  - c) funkcja redystrybucyjna,
- 3) polityka przemysłowa i antymonopolowa jako przejawy ekonomicznych funkcji państwa,
- 4) funkcjonalny i podmiotowy podział dochodów,
- 5) podatki.

Wykaz literatury niezbędnej osobom przygotowującym się do przystąpienia do egzaminu na audytora wewnętrznego

Metodyka przeprowadzania audytu

1. Ustawa o finansach publicznych.
2. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114).
3. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 września 2002 r. w sprawie sposobu organizowania i przeprowadzania egzaminu na audytora wewnętrznego oraz działania Komisji Egzaminacyjnej (Dz.U. Nr 166, poz. 1364, z późn. zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2002 r. w sprawie szczegółowego sposobu i trybu przeprowadzania audytu wewnętrznego (Dz.U. Nr 111, poz. 973).
5. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie określenia kwot przychodów oraz wydatków środków publicznych dokonywanych w ciągu roku kalendarzowego, których przekroczenie powoduje obowiązek prowadzenia audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych (Dz.U. Nr 234, poz.1970).

Zaleca się:

1. *Podręcznik audytu wewnętrznego w administracji publicznej*, Ministerstwo Finansów, marzec 2003 r., www.mf.gov.pl.
2. *Zasady wdrażania kontroli finansowej i audytu wewnętrznego w polskiej administracji publicznej*, Ministerstwo Finansów, styczeń 2003 r., www.mf.gov.pl.
3. *Europejskie wytyczne dla stosowania standardów kontroli INTOSAI*, www.nik.gov.pl.
4. D. Klima, *Statystyka dla audytorów w przykładach*, Biblioteka audytora 2, InfoAudit Sp. z o.o., Warszawa 2005.
5. M. Robson, *Grupowe rozwiązywanie problemów*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2005.
6. K. Winiarska, *Kontrola Finansowo – Księgowa w praktyce*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2001.

7. P. Grajewski, *Koncepcja strukturalnej organizacji procesowej*, TNOiK, Toruń 2003.
8. K. Knedler, M. Stasik, *Audyt wewnętrzny w praktyce*, Polska Akademia Rachunkowości S.A., Łódź 2005.

Standardy audytu wewnętrznego

1. *Standardy audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych*, www.mf.gov.pl, Komunikat Nr 2 Ministra Finansów z dnia 30 stycznia 2003 r. (Dz.Urz. Min. Fin. Nr 3, poz.14).
2. *Międzynarodowe Standardy Profesjonalnej Praktyki Audytu Wewnętrznego*, Oddział Instytutu Audytu Wewnętrznego w Polsce (Stowarzyszenie Audytorów Wewnętrznych IIA Polska).
3. „*Kodeks etyki audytora wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych*” www.mf.gov.pl, Komunikat Nr 6/KF/2004 Ministra Finansów z dnia 28 kwietnia 2004 r. (Dz.Urz. Min. Fin. Nr 5, poz. 28).
4. „*Karta audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych*”, www.mf.gov.pl. Komunikat Nr 6/KF/2004 Ministra Finansów z dnia 28 kwietnia 2004 r. (Dz.Urz. Min. Fin. Nr 5, poz. 28).

Oszacowanie ryzyka

Zaleca się:

1. *Podręcznik audytu wewnętrznego w administracji publicznej*, Ministerstwo Finansów, marzec 2003 r., www.mf.gov.pl.
2. *Wytyczne Audytowania Systemów Informatycznych.*, Wytyczne ISACA, www.isaca.org.pl.
3. T.T. Kaczmarek, *Zarządzanie Ryzykiem; handlowym, finansowym, produkcyjnym dla praktyków*, Wydawnictwo Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o. Gdańsk Oliwa, Gdańsk 2002.
4. D. McNamee, *Oszacowanie ryzyka w audycie wewnętrznym i zarządzaniu*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 2004.
5. P. Buła, *Zarządzanie ryzykiem w jednostkach gospodarczych. Aspekt uniwersalistyczny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2003.

Administracja publiczna

1. Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

2. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz.U. z 2003 r. Nr 24, poz. 199, z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2001 r. Nr 80, poz. 872, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. Nr 11, poz. 95, z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. Nr 112, poz. 1198, z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm.).

Zaleca się:

1. J. Boć (redakcja), *Prawo administracyjne (wydanie dziesiąte, poprawione)*, Wydawnictwo Kolonia Limited 2004 r.,
2. B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H.Beck, Warszawa 2005 r.

Zamówienia publiczne

1. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. Nr 19, poz. 177, z późn. zm.).

Sprawy pracownicze

1. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o służbie cywilnej (Dz.U. z 1999 r. Nr 49, poz. 483, z późn. zm.).

3. Ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1593, z późn. zm.).

Finanse publiczne

1. Ustawa o finansach publicznych.
2. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114).
3. Ustawa budżetowa.
4. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz.U. Nr 116, poz. 1206).
6. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 stycznia 2005 r. w sprawie gospodarki finansowej jednostek budżetowych, zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych oraz zasad i terminów rocznych rozliczeń i wpłat do budżetu (Dz.U. Nr 23, poz. 190).
7. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa (Dz.U. Nr 285, poz. 2854).
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 października 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad finansowania inwestycji z budżetu państwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 133, poz. 1480).
9. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych (Dz.U. Nr 153, poz. 1752).
10. Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie sprawozdawczości budżetowej.
11. *Standardy audytu wewnętrznego w jednostkach sektora finansów publicznych*, www.mf.gov.pl, Komunikat Nr 1 Ministra Finansów z dnia 30 stycznia 2003 r. (Dz.Urz. Min. Fin. Nr 3, poz.13).
12. K. Winiarska, *Kontrola Finansowo – Księgowa w praktyce*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2001.
13. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. ustanawiające przepisy ogólne w sprawie funduszy strukturalnych.
14. Rozporządzenie Rady nr 1164/1994/EWG (WE) z dnia 16 maja 1994 r. ustanawiające Fundusz Spójności (z późniejszymi zmianami).

15. Wszystkie akty prawa wspólnotowego są dostępne na stronach internetowych Unii Europejskiej w serwisie EUROLEX www.europa.eu.int/eur-lex. Natomiast akty prawa krajowego z tego zakresu są dostępne na stronach Ministerstwa Gospodarki i Pracy w serwisie *fundusze strukturalne* www.funduszestrukturalne.gov.pl oraz w Programie LEX.

Zaleca się:

1. S. Owsiak, *Finanse Publiczne. Teoria i Praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
2. E. Malinowska, W. Misiąg, *Finanse Publiczne w Polsce. Przewodnik 2002*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2002.
3. Z. Messner, J. Pfaf, *Rachunkowość finansowa cz. I (Podstawy rachunkowości)*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2004.

Mikroekonomia

1. D. Begg, *Mikroekonomia*, PWE, Warszawa 2003.

Uwaga

Ze względu na częste zmiany obowiązujących przepisów prawnych odstąpiono od podawania publikatorów niektórych aktów prawnych. Na egzaminie obowiązuje znajomość aktualnych przepisów prawnych.

Uzasadnienie

Przedłożony projekt Komunikatu Ministra Finansów jest wypełnieniem dyspozycji § 4 ust. 1 pkt 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 września 2002 r. w sprawie sposobu organizowania i przeprowadzania egzaminu na audytora wewnętrznego oraz działania Komisji Egzaminacyjnej (Dz. U. Nr 166, poz. 1364 z późn. zm.), zgodnie z którą do zadań Komisji należy w szczególności przygotowywanie szczegółowego zakresu tematów egzaminów oraz wykazu literatury niezbędnej osobom przygotowującym się do przystąpienia do egzaminu.

Zakres tematyczny egzaminu wyznaczają przepisy art. 351 ust.2 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2003 r. Nr 15, poz.148, z późn. zm.).

Opublikowany w maju 2004 roku Komunikat Nr 7/KF2004 Ministra Finansów z dnia 6 maja 2004 r. w sprawie ogłoszenia szczegółowego zakresu tematów egzaminu oraz wykazu literatury niezbędnej osobom przygotowującym się do przystąpienia do egzaminu na audytora wewnętrznego (Dz.Urz. Min. Fin. Nr 5, poz. 29), uwzględniał literaturę dostępną w tamtym czasie. Na przestrzeni roku na rynku wydawniczym pojawiło się szereg pozycji książkowych z zakresu metodyki przeprowadzaniu audytu, rachunkowości finansowej i innych dziedzin prezentujących tematykę związaną z zakresem wiedzy wymaganym do egzaminu. Ponadto uwzględniając doświadczenia z przeprowadzenia trzynastu sesji egzaminacyjnych, Komisja Egzaminacyjna uznała za właściwe wskazanie osobom przygotowującym się do egzaminu dostępu do publikacji dotyczącej prawodawstwa Unii Europejskiej i prawa krajowego w zakresie funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.